

Nr 337

Av herr Hedqvist m. fl., angående utflyttningen av Stockholms örlogsvarv till Stockholms södra skärgård.

I årets statsverksproposition, kapitalbudgeten, (bil 25) har föredragande departementschefen under anslaget Flyttning av Stockholms örlogsbas anfört, att det ur försvarssynpunkt vore mycket angeläget, att Stockholms örlogsvarv snarast utflyttades från Stockholm. I jämförelse med övriga aktuella byggnadsföretag för försvaret vore objektet särpräglat så till vida, att ytterst värdefulla områden inom Stockholm genom utflyttningen frigjordes för andra ändamål. Med hänsyn till projektets storleksordning hade det emellertid icke varit möjligt att inrymma detsamma inom den starkt begränsade byggnadskvot, som de senaste åren kunnat avses för försvaret. Departementschefen har vidare förklarat, att ett genomförande av projektet icke heller framdeles torde vara möjligt så länge nuvarande restriktioner i fråga om de statliga investeringarna måste bibehållas. Det har emellertid ansetts vara av betydelse att planläggningen av arbetena med örlogsvarvets utflyttning kan fortgå, varför ett visst mindre belopp föreslagits för planläggningsarbetet.

Ovan nämnda uttalande anknyter till riksdagsskrivelse den 1 december 1953, nr 402, vari riksdagen anmält att den fattat beslut angående flyttning av Stockholms örlogsbas i överensstämmelse med av statsutskottet i dess utlåtande nr 168 till 1953 års riksdag avgivet förslag. Riksdagens beslut innebär, att Stockholms örlogsbas skulle flyttas till Stockholms södra skärgård i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i Kungl. Maj:ts proposition nr 200 samma år. Kungl. Maj:t har därefter genom nådigt brev den 27 juli 1954 bl. a. uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att i samråd med chefen för marinen svara för utförandet av varvsanläggning på Muskö. Det ålades därvid ämbetsverket att — med beaktande av att en viss begränsning av byggnadsprogrammet borde eftersträvas i kostnadsminskande syfte — uppgöra en plan för arbetenas bedrivande och att på grundval av denna plan framlägga förslag om hur årsanslagen borde beräknas för att arbetena skulle kunna utföras på ett ur teknisk och ekonomisk synpunkt lämpligt sätt.

Till åttlydnad av ovannämnda nådiga brev den 27 juli 1954 har CM och fortifikationsförvaltningen i samråd uppgjort en preliminär plan för utbyggnad av Muskö-basen. Planen har överlämnats till FD efter föredragning inför departementschefen den 17 februari 1955. I planen framhålls inledningsvis, att en försening av Muskö-basen skulle medföra stora svårigheter och krav på avsevärda kapitalinvesteringar i vad avsåge Stockholms örlogs-

varvs nuvarande anläggningar. Örlogsvarvets krav på nya byggnader och verkstäder har sedan ett tiotal år tillbaka konsekvent av marinledningen ställts på framtiden med anledning av att man räknat med flyttningen av Stockholms örlogsvarv och därmed velat undvika att verkställa investeringar på detsamma som ej skulle bli brukbara under hela avskrivningstiden. Många förrådsbyggnader — bland annat sådana för ytterligt viktig och svårersättlig reservmateriel — äro synnerligen ålderdomliga och eldfarliga, och nya lokaler erfordras oundgängligen inom en nära framtid. Dessa omständigheter ha medfört, att Stockholms örlogsvarv i avseende på verkstads- och förrådsbyggnader blivit dåligt tillgodosett. Skulle utbyggnaden av Muskövarvet fördröjas ytterligare, medför detta, att man med hänsyn till stridsfartygens servicebehov och varvets krigsberedskap ej längre kan skjuta behoven av nybyggnader och modernisering på framtiden, varför stora medelsbehov för detta ändamål komma att göra sig gällande.

Utbyggnadsplanen avser en tid av ca 15 år och har uppdelats i tre olika skeden, varav det första avseende en tidrymd av ca 5 år. Denna första utbyggnad, som icke väsentligt ansetts beröras av utvecklingen inom tekniken, försvarets avvägning och örlogsvarvens framtida organisation och uppgifter, bör kunna bli föremål för beslut om igångsättande utan att man avvaktar slutligt ställningstagande till pågående utredningar och överbåganden.

Första delen av utbyggnadsplanen, som beräknas bli den dyraste, har preliminärt beräknats till en kostnad av ca 100 milj. kronor, motsvarande en årlig medelstildelning av ca 20 milj. kronor. Oberoende av beloppets storlek är det emellertid synnerligen angeläget att erhålla en någorlunda fast fixerad medelstildelning. Endast härigenom kan en utbyggnadsplan uppgöras, som medger arbetenas bedrivande på ett byggnadstekniskt och ekonomiskt försvarbart sätt.

Under höstens krigsövning övades krigsreparationsgrupper bl. a. i de fartygstunlar, som nu äro tillgängliga. I anslutning härtill ha även befintliga bergsutrymmen tagits i anspråk som arbetsplats. Övningen utvisade att de fördelar, som kunna vinnas, när reparationerna helt utföras i bergrum, äro väsentliga. Redan det förhållandet, att arbetena så gott som ostört kunna fortgå i skift dygnet runt i fullgod arbetsbelysning, innebär en betydande stegring av reparationskapaciteten. Tiden för fartygens återställande i operationsdugligt skick nedbringas härigenom avsevärt med följd att högre operationsfrekvens kan tillämpas.

Det anförda gäller emellertid i nuläget endast vid skador av mindre omfattning. Avsaknaden av en väl skyddad, med varvsresurser utrustad krigsreparationsanstalt i nära anslutning till operationsbasen, framstod under övningen som allvarlig. I det läge, som förutsattes råda under övningar, kan knappast någon möjlighet påräknas att repliera på i dagens läge befintliga varv, varav de närmast belägna finnas i Stockholm. Stor sannolikhet föreligger att dessa slås ut i ett tidigt skede av ett krig. Den långa förflyttningen, speciellt för skadade fartyg till och från Stockholm, är uppenbart riskfylld. Under krigsövningen fick detta sin särskilda belysning genom den verksam-

het, med vilken fienden förmådde störa — i vissa leder hindra — trafiken inomskärs.

Sammanfattningsvis ha erfarenheterna från de genomförda övningarna givit belägg för att de väsentliga fördelarna av tillgång till fartygstunnlar äro att den rörlighet inom baserna, som eljest måste tillgripas för att motverka fientlig flygverksamhet, kan nedbringas, varigenom riskerna för t. ex. minsprängning bli mindre och besättningarna skonas från övertrötthet;

att fartygens lägen icke röjas av underhållstransporter, oljefläckar och ofrivillig rökavgivning från skorstenarna;

att luftskydd samt bevakning och närförsvär mot kupp och sabotage kunna tillgodoses lättare och säkrare;

att stridsfartygen kunna utnyttjas effektivare under dygnets mörka del genom att tiden för utläggning och inläggning i tunnel är betydligt kortare än motsvarande tid för avmaskering och losskastning resp. förtöjning och maskering; samt

att krigsreparationstjänst och övrig underhållstjänst kan bedrivas väsentligt effektivare.

Den genomförda krigsövningen har sålunda kraftigt bestyrkt behovet av att Stockholms örlogsvarv snarast utflyttas till Muskö i enlighet med riksdagens beslut. Arbetet med örlogsvarvets utflyttning bör bedrivas, så att de nya anläggningarna successivt kunna tagas i bruk.

Att en plan fastställes för utflyttningen av Stockholms örlogsvarv till Muskö är emellertid av vikt icke endast ur försvarets synpunkt.

Nynäshamns stad och Ösmo kommun ha av 1948 års örlogsbasutredning avkrävt och 1951 lämnat utfästelser att till förmån för den marina varvspersonalens bosättning ställa såväl behövliga hyreslägenheter som — åtminstone vad beträffar Nynäshamns stad — till antalet bestämda egnahemstomter till förfogande. Kommunerna ha redan vidtagit anstalter för infriande av utfästelserna genom avsevärda kapitalinvesteringar i mark, varjämte stads- och byggnadsplaner utarbetats i samma syfte. För det fortsatta kommunala planeringsarbetet med sikte på varvspersonalens utflyttning, omfattande förutom bostäder bl. a. gator och ledningar, skolor och serviceanläggningar, är det ytterst angeläget att klarhet skapas om när och i vilken takt utflyttningen kommer att äga rum. Det torde kunna anses förklarligt om berörda kommuner hysa oro för förräntningen av redan nedlagda kostnader, föranledda av utfästelserna, och för den nu rådande ovissheten om ifrågasvarande utflyttning.

Med hänvisning till ovanstående hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om en plan till 1957 års riksdag i fråga om Stockholms örlogsvarvs utflyttning till Stockholms södra skärgård.

Stockholm den 26 januari 1956

Sven Hedquist

Carl-Erik Johansson

Eskil Eriksson

Södertälje

i Sandby